

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 11 czerwca 2019 r.

DSR.I.8305.64.2019.PW
DDP.II.053.54.1.2019.NK

ZAWIADOMIENIE O SPOSOBIE ZAŁATWIENIA PETYCJI

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją przekazaną według właściwości przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, dotyczącą zakazu adopcji zagranicznych, uprzejmie informuję:

Polska jest sygnatariuszem Konwencji z dnia 29 maja 1993 r. o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, tzw. konwencji haskiej (Dz. U. 2000, Nr 39, poz. 448), natomiast Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, wykonuje zadania organu centralnego, wyznaczonego zgodnie z art. 6 wyżej wymienionej Konwencji.

Konwencja haska jest narzędziem, którego podstawowym celem jest stworzenie zabezpieczeń gwarantujących, iż przysposobienia międzynarodowe są dokonywane w najlepszym interesie dziecka i z poszanowaniem jego fundamentalnych praw, a także stworzenie systemu współpracy między państwami w celu zapewnienia korzystania z ww. zabezpieczeń, a tym samym zapobiegania uprowadzaniu i sprzedaży dzieci oraz handlowaniu nimi.

Rząd Pani Premier Beaty Szydło, po blisko 22 latach od dnia wejścia w życie w Polsce wspomnianej na wstępie Konwencji, podjął na początku roku 2017 decyzję dotyczącą ograniczania adopcji z przemieszczeniem dzieci poza granice Polski. Decyzja ta wynikała

wiepodlega | POLSKA
RZĄDZONA
PRZEZ PRAWO

z głębokiego przekonania o możliwości znalezienia w Polsce właściwego, stabilnego zastępczego środowiska rodzinnego dla wielu dzieci zakwalifikowanych do adopcji. Oferowane dzisiaj polskim rodzinom efektywne narzędzia wsparcia i troska, jaką rząd polski otacza rodziny wychowujące dzieci, w tym również rodziny zastępcze, dają gwarancję zabezpieczenia dobrostanu większości dzieci pozbawionych opieki własnych rodziców w Polsce.

Traktowanie adopcji zagranicznych jako szczególnego rodzaju adopcji wynika z wielu powszechnie obowiązujących aktów prawnych.

Konwencja o Prawach Dziecka w art. 21 formułuje wprost zasadę subsydiarności adopcji zagranicznych. Zapis ten zobowiązuje Państwa - Strony do traktowania adopcji związanej z przeniesieniem dziecka do innego kraju, jako zastępczy środek opieki nad dzieckiem, jeżeli nie może być ono umieszczone w rodzinie zastępczej lub adopcyjnej, lub nie można mu zapewnić w żaden inny odpowiedni sposób opieki w kraju jego pochodzenia.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1992 r. III CZP 48/92 stanowi, iż adopcję związaną z przeniesieniem dziecka do innego kraju należy zgodnie z art. 21 pkt b Konwencji traktować jako "zastępczy środek opieki nad dzieckiem", co może nastąpić, gdy dziecku w żaden inny, odpowiedni sposób nie można zapewnić opieki na terenie Polski. Powyższe postanowienie Konwencji nakłada na sądy orzekające w sprawach o adopcję dziecka polskiego przez cudzoziemców obowiązek wyjaśnienia, tj. dokonania stosownych ustaleń, czy dane dziecko może być przysposobione przez odpowiednią rodzinę polską albo czy może być umieszczone w polskiej rodzinie zastępczej.

Analogiczne stanowisko jest prezentowane w Komentarzu do art. 114² Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego autorstwa Marka Andrzejewskiego.

Art. 114² ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy, stanowi, iż przysposobienie, które spowoduje zmianę dotychczasowego miejsca zamieszkania przysposobianego w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, może nastąpić wówczas, gdy tylko w ten sposób można zapewnić przysposobianemu odpowiednie zastępcze środowisko rodzinne. Przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli między przysposabiającym, a przysposobianym istnieje stosunek pokrewieństwa lub powinowactwa albo gdy przysposabiający już przysposobił siostrę lub brata przysposobianego.

W świetle art. 21 Konwencji o prawach dziecka, oraz art. 114² Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, możliwość zakwalifikowania małoletniego przebywającego w *rodzinnej formie*

niepodległa | POLSKA
AGENCJA
RODZINNA I
OPIEKUŃCZA

pieczy zastępczej do przysposobienia związanego ze zmianą dotychczasowego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, ogranicza się jedynie do sytuacji wyjątkowych.

Indywidualnie są także analizowane sytuacje poszczególnych dzieci przebywających w *instytucjonalnej pieczy zastępczej*.

Oznacza to zatem, że wszystkie ww. akty prawne formułują zasadę prymatu adopcji krajowych, ale jednocześnie zakładają istnienie sytuacji, w których adopcja zagraniczna może być najlepszym rozwiązaniem dla indywidualnie wskazanego dziecka.

Zasada pierwszeństwa adopcji krajowych wynika także z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, dalej ustawa).

Zgodnie z art. 167 tej ustawy, dziecko może być zakwalifikowane do przysposobienia związanego ze zmianą dotychczasowego miejsca zamieszkania dziecka na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie po wyczerpaniu wszystkich możliwości znalezienia kandydata do przysposobienia tego dziecka na terenie kraju, chyba że między przysposabiającym, a przysposabianym dzieckiem istnieje stosunek pokrewieństwa lub powinowactwa albo gdy przysposabiający już przysposobił siostrę lub brata przysposobianego dziecka.

Procedurę poszukiwania kandydatów do przysposobienia na terenie kraju reguluje przede wszystkim art. 164 ustawy.

Poszukiwania rozpoczynają się od analizy kandydatów zakwalifikowanych w danym ośrodku adopcyjnym, następnie, gdy ośrodek nie posiada w swoich zasobach takich kandydatów, dokumentacja dziecka jest przesyłana do ośrodka adopcyjnego prowadzącego wojewódzki bank danych (w każdym województwie jest wyznaczony jeden taki ośrodek adopcyjny). Następnie ośrodek ten rozsyła dokumentację dziecka do innych ośrodków adopcyjnych na terenie jego województwa oraz innych ośrodków adopcyjnych prowadzących wojewódzkie banki danych, aby te - w celu rozszerzenia obszaru poszukiwań odpowiednich kandydatów - przekazały ją do pozostałych ośrodków adopcyjnych działających na terenie ich województw. W ten sposób rozpoczyna się poszukiwanie kandydatów do przysposobienia na terenie całego kraju. Jeśli w ciągu 55 dni nie uda się znaleźć kandydatów do przysposobienia, wówczas dokumentacja dziecka jest przesyłana do ośrodka adopcyjnego prowadzącego centralny bank danych (CBD) - aktualnie funkcję tego podmiotu pełni Wojewódzki Ośrodek

niepodlega POLSKA
RZECZYPOSPOLITA
WARSZAWA

Adopcyjny w Warszawie. CBD analizuje sytuację dziecka i rozważa zasadność przysposobienia międzynarodowego.

Dodatkowo należy zaznaczyć, iż rozpoczęcie procedury poszukiwania kandydatów do przysposobienia poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, nie wstrzymuje poszukiwania kandydatów na terenie kraju. Zgodnie z prawodawstwem polskim sytuacja dziecka jest na bieżąco monitorowana przez ośrodki adopcyjne, także pod kątem ewentualnego pozyskania rodziny w kraju na każdym etapie procedury, w tym także nawet na końcowym etapie procedury adopcji zagranicznej.

Ostateczną decyzję o każdym przysposobieniu dziecka, w tym także przez osoby mające miejsce zwykłego pobytu poza granicami Polski podejmuje *sąd*. Należy jednak wskazać, iż procedurę adopcji międzynarodowej realizuje szereg niezależnych od siebie podmiotów, które dokładają wszelkich starań, aby zbadać, czy ten rodzaj przysposobienia leży w najlepszym interesie dziecka.

Podjęta przez polski rząd decyzja, o której mowa na wstępie, nie oznacza zatem całkowitej rezygnacji z rozwiązań, jakie daje ratyfikowana przez Polskę Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego, ale prowadzi do maksymalnej redukcji liczby tego rodzaju przysposobień.

Prowadzone aktualnie procedury adopcji z przemieszczeniem poza granice Polski ograniczają się do przypadków szczególnych, dotyczących zwłaszcza łączenia rodzeństw, adopcji wewnątrzrodzinnych, szczególnych sytuacji zdrowotnych i życiowych dzieci, czy adopcji przez obywateli polskich mieszkających poza granicami kraju.

W ślad za decyzją rządu o ograniczeniu adopcji zagranicznych dokonano także zmian w zakresie wymogów postadopcyjnych. I tak do obowiązków związanych z akredytacją zagranicznych agencji adopcyjnych wprowadzono wymóg:

- przesyłania przez pośredniczącą agencję adopcyjną do Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie, jako ośrodka upoważnionego do prowadzenia procedur adopcji międzynarodowej, raz na rok, przez okres trzech lat, a po upływie tego okresu raz na trzy lata aż do osiągnięcia przez dziecko pełnoletności, raportów z przeprowadzanych wywiadów postadopcyjnych (wraz ze zdjęciami dziecka);
- wyrażania na piśmie przez kandydatów do adopcji dziecka zgody na kontakt z dzieckiem za pośrednictwem środków umożliwiających porozumiewanie się

wiepodlega | POLSKA
AGENCJA OCHRONY
RODZINY

na odległość (telefon, skype, e-mail) przez pracowników Katolickiego Ośrodka Adopcyjnego w Warszawie lub przez pracowników polskiego organu centralnego oraz zgody na wizyty w miejscu zamieszkania dziecka, realizowane przez polskie służby konsularne lub inne osoby upoważnione przez organ centralny przez okres 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przysposobieniu (wg wzoru oświadczenia).

Zmiany te zostały zaakceptowane przez akredytowane agencje adopcyjne.

Dodatkowo w 2018 r. rozszerzono oświadczenie kandydatów do przysposobienia dziecka o wyrażenie przez nich zgody na opracowywanie przez uprawnione w miejscu ich zwykłego pobytu podmioty informacji na temat sytuacji przysposobionego/przysposabianych, niezbędnych do sporządzenia raportu z przeprowadzonego wywiadu postadopcyjnego (wraz ze zdjęciem dziecka) i przekazywanie ich do polskiego organu centralnego lub polskiego ośrodka adopcyjnego upoważnionego do współpracy z organami centralnymi innych państw lub z licencjonowanymi przez rządy innych państw organizacjami lub ośrodkami adopcyjnymi z częstotliwością, o której mowa w wymogach dla agencji adopcyjnych.

W sytuacji, kiedy do polskiego organu centralnego docierają sygnały dotyczące wystąpienia nieprawidłowości na etapie postadopcji, wówczas są one monitorowane we współpracy z Polskimi służbami konsularnymi oraz służbami społecznymi państwa, w którym dziecko przebywa, tak aby w możliwie najszerszym zakresie zabezpieczyć jego dobro.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z powierzeniem
MINISTER
Stanisław Szwed
SEKRETARZ STANU

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Departament Spraw Obywatelskich
Dot. DSO.ZAN.571.3.39.2019.AC

wiepodlega | POLSKA
KTULICIE OBRZANANIA
WIPODLEGLOSTY

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa